

بخش دوم

مروری اجمالی بر عملکرد استان مرکزی در دوران دفاع مقدس

مقدمه:

استان مرکزی با مرکزیت اراک در تقسیمات کشوری، شهرهای خمین، ساوه، محلات، تفرش، آشتیان، نراق، دلیجان، کميجان، شازند، زرنديه، خنداب و فراهان را تحت پوشش دارد. این استان مزین به نگینی درخشان «امام خمینی رضوان الله علیه» می باشد همچنین به واسطه‌ی علما و مفاخر ملی بهشت مفاخر، نامیده می شود.

استان مرکزی و مردم خداجوی آن در توصیف رهبر معظم انقلاب اسلامی این چنین آمده است که زیباترین مطلع برای این متن می باشد:

شهر اراک نخستین پایگاه پرورش علمی امام راحل (ره) بزرگوار ماست. آن استان یادآور نام بلند بزرگان و مشاهیر علم و فرهنگ و جهاد در طول تاریخ است. مردم مومن آن شهر و آن استان در دوران پس از انقلاب خدمات بزرگی به کشور کرده و بارها در مقاطع گوناگون وفاداری خود را به انقلاب اسلامی و آرمان‌های بلند آن را به اثبات رسانیده‌اند.^۱

مجاهدتهای ملت ایران و رزمندگان اسلام در دوران دفاع مقدس را در دو مقطع زیر می توان جستجو نمود، این دو مقطع عبارتند از:

غائله کردستان:

اولین بحرانی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در اسفند ۱۳۵۷ گریبان گیر حکومت نوپای جمهوری اسلامی شد، غائله کردستان بود. این بحران به سرعت استان‌های کردستان، کرمانشاه، آذربایجان غربی و بخشی از آذربایجان شرقی را آلوده به عوامل سرسپرده و مزدور شیطان بزرگ کرد.

۱. فرازی از حکم رهبر معظم انقلاب اسلامی در انتصاب آیت الله دری نجف آبادی به عنوان نماینده ولی فقیه در استان مرکزی و امام جمعه اراک (۱۳۸۸/۰۷/۰۹).

هم زمان با پیروزی انقلاب اسلامی، کمیته‌های انقلاب اسلامی تشکیل و راه اندازی شد و متعاقب آن سپاه پاسداران در اکثر شهرهای ایران سازمان یافت. در استان مرکزی، سپاه اراک در اردیبهشت سال ۱۳۵۸ با اعلام رسمی ستاد کل سپاه آغاز بکار نمود.^۱

رزمندگان سلحشور اراک همپای دیگر رزمندگان شهرهای ایران به فرمان حضرت امام خمینی (ره) با هدف سرکوب نمودن ضد انقلابیون عازم مناطق بحران زده شدند، گروه‌های اعزامی از استان عبارت بودند از:

- ۱) گروه اعزامی از اراک به سنندج - کامیاران با فرماندهی مرحوم سروان موسی عزیزآبادی ۱۳۵۸/۰۴/۰۲.
- ۲) گروه اعزامی از اراک و ساوه به سنندج با فرماندهی مرحوم سروان موسی عزیزآبادی ۱۳۵۸/۰۵/۳۰.
- ۳) گروه اعزامی از ساوه به سنندج با فرماندهی برادر ابوالفضل افشارپور مرداد ۱۳۵۸.
- ۴) گروه اعزامی از اراک به سنندج با فرماندهی مرحوم رحیم اسدی ۱۳۵۸/۰۹/۰۱.
- ۵) گروه اعزامی از خمین به سنندج با فرماندهی برادر رضا جعفری زمستان ۱۳۵۸.
- ۶) گروه اعزامی از اراک به پاوه با فرماندهی برادر غلامعباس جمالیان ۱۳۵۸/۱۲/۲۹.
- ۷) گروه اعزامی از محلات به سنندج و سقز با فرماندهی برادر محمدرضا محمدی ۱۳۵۹/۰۲/۰۸.
- ۸) گروه اعزامی از محلات به سنندج با فرماندهی برادر محمدرضا اسماعیلی ۱۳۵۹/۰۲/۳۱.
- ۹) گروه اعزامی از خمین به روانسر با فرماندهی شهید حسین شمش‌تیر ۱۳۵۹.
- ۱۰) گروه اعزامی از محلات به مهاباد با فرماندهی برادر محمد احمدی مرداد ۱۳۵۹/۰۵/۰۱.
- ۱۱) گروه اعزامی به کردستان به فرماندهی برادر فتح الله جعفری به منظور همراهی با رزمندگان ارتش جمهوری اسلامی به فرماندهی شهید علی صیاد شیرازی با هدف پاکسازی جاده پانه - سردشت (۱۳۵۹/۰۵/۰۱). رزمندگان اعزامی از اراک،^۲ اولین گروهی بودند که تا آن زمان به صورت سازمان یافته با نیروهای ارتش ادغام و عملیات مشترک انجام می‌دادند.^۳

۱۲) گروه اعزامی از محلات، دلیجان، نراق به مهاباد با فرماندهی برادر سیدحسین حسینی ۱۳۵۹/۰۶/۰۷.

۱۳) گروه اعزامی از اراک به جوانرود با فرماندهی شهید محمد کاظم سمیعی ۱۳۵۹/۰۶/۰۸.

۱۴) گروه اعزامی از خمین به روانسر (میرآباد) با فرماندهی برادر عباس حامدی ۱۳۵۹/۰۶/۲۶.

۱. روزنامه جمهوری اسلامی، چهارشنبه ۹ خرداد ۱۳۵۸، ص ۳.

۲. ایمان، انگیزه و روحیه سلحشوری نیروهای سپاه اراک در ستون سازمان یافته، باعث گردید شهید صیاد شیرازی قریب به چهل روز شاهد ایثار و استقامت و جانفشانی پاسداران بوده و همواره در خاطرات خود از رزمندگان سپاه اراک با احترام و نیکی یاد کند. کتاب ناگفته‌های جنگ.

۳. بانک اسناد مرکز حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه روح الله (ره) استان مرکزی.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، اولین شهدای اراک (شهیدان غلامرضا فریدی و کاظم ثامنی) در این مأموریت به شهادت رسیدند و این دو شهید گرانقدر اولین نگین‌های درخشان گلزار شهدای اراک شدند. معبری را که آن‌ها گشوده بودند در ماه‌ها و سال‌های بعد منور به انوار معطر صدها شهید به خون خفته دفاع مقدس گردید.

غائله کردستان با شروع جنگ تحمیلی و پس از آن همچنان ادامه یافت، در طول آن سالها سپاه پاسداران استان مرکزی به عنوان استان معین شهرهای بانه و سردشت انتخاب شد و تامین نیروی مدافع این شهرها در وظایف پشتیبانی جنگی این استان قرار گرفت، در این رابطه حدود ۶۰ گروه به شهرهای مذکور اعزام شدند. همچنین چندین گروه به شهرهای مریوان، نوسود، پاوه، پیرانشهر و مهاباد اعزام گردیدند.^۱

دوران جنگ تحمیلی:

از روزهای آغاز جنگ تحمیلی و دفاع مقدس تا پایان عملیات بیت المقدس و فتح خرمشهر که واگذاری تیپ ۱۷ به منطقه یک کشوری (شامل سپاه استان‌های: مرکزی، سمنان، زنجان و شهر قم) اجرا شد^۲ و همچنین از خرداد ۱۳۶۱ تا خرداد ۱۳۶۷ که استان مرکزی در تابعیت لشکر ۱۷ بود و پس از آن تا کنون، عملکرد رزمندگان استان مرکزی در ۳ مقطع مجزا به شرح ذیل می‌باشد:

الف-مقطع اول:

پس از آغاز تهاجم متجاوزین به ایران، بلافاصله گروه‌های رزمنده استان مرکزی، راهی مناطق عملیاتی در غرب و جنوب کشور شدند این گروه‌ها عبارت بودند از:

- ۱) گروه اعزامی از اراک به سرپل ذهاب با فرماندهی برادر شمس الله اسدی، ۱۳۵۹/۰۶/۲۹.
- ۲) گروه اعزامی از اراک به خوزستان (اهواز) با فرماندهی مرحوم سروان موسی عزیزآبادی، ۱۳۵۹/۰۷/۰۹.
- ۳) گروه اعزامی از اراک به سرپل ذهاب با فرماندهی مرحوم رحیم اسدی، ۱۳۵۹/۰۷/۱۲.
- ۴) گروه اعزامی از اراک به سرپل ذهاب با فرماندهی برادر مرتضی کاظمی ۱۳۵۹/۰۷/۱۵.
- ۵) گروه اعزامی از خمین به سرپل ذهاب با فرماندهی برادر رضا جعفری، ۱۳۵۹/۰۷/۲۰.
- ۶) گروه اعزامی از محلات به دارخوئین با فرماندهی برادر حیدر ظهراپی، ۱۳۵۹/۰۷/۲۳.
- ۷) گروه اعزامی از اراک به منطقه سرپل ذهاب با فرماندهی شهید اکبر گاوخانه، مهر ۱۳۵۹.
- ۸) گروه اعزامی از آشتیان به مریوان با فرماندهی برادر احمد علانی، آبان ۱۳۵۹.

۱. اسناد معاونت نیروی انسانی سپاه روح الله (تتظ).

۲. تیپ ۱۷ پس از عملیات محرم گسترش یافته و به لشکر ۱۷ تبدیل شد.

۹) گروه اعزامی از ساوه به سوسنگرد با فرماندهی شهید محمد حسن قائمی، ۱۳۵۹/۰۸/۲۵.

۱۰) گروه اعزامی از خمین به مریوان با فرماندهی شهید حسین ساعدی، ۱۳۵۹/۰۹/۲۰.

۱۱) گروه اعزامی از اراک به پاوه - نوسود با فرماندهی شهید سیاوش امیری، ۱۳۵۹/۱۱/۰۷.

۱۲) گروه اعزامی از ساوه به مریوان با فرماندهی برادر سیدحسن مسئله‌گو، ۱۳۶۰/۰۱/۲۰.^۱

ده روز پس از آغاز جنگ تحمیلی بالگرد سرهنگ خلبان منصور وطن پور در حین عملیات شناسایی هوایی مورد اصابت آتش دشمن قرار گرفته و ایشان به اتفاق هم‌زمانش به شهادت رسیدند، و به این ترتیب اولین افسر شهید ارتشی استان مرکزی در دفاع مقدس تقدیم اسلام گردید.

با توجه به وضعیت سازمان و موقعیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سال‌های ۵۸-۵۹ رزمندگان هر یک از شهرهای ایران تلاش می‌کردند تا به صورت خودکفا و آتش به اختیار به جبهه‌های نبرد حق علیه باطل شتافته و پیشروی قوای دشمن را سد نمایند. از این رو گروه‌های اعزامی از شهرهای استان نیز از این قاعده مستثنی نبوده و بنا به ضرورت و حساسیت اوضاع با ابتکار خود به یکی از جبهه‌های غرب یا جنوب اعزام می‌شدند؛ شاهد این ادعا پراکندگی گروه‌های اعزامی از استان مرکزی در جبهه جنوب (دب حردان، تپه‌های فولی آباد، دارخوئین، کوی ذوالفقاری و...) و در جبهه‌ها غرب (سرپل ذهاب، گیلانغرب، پاوه، نوسود، سنندج، مریوان، مهاباد، پیرانشهر، سردشت، بانه و...) می‌باشد.

اولین سال جنگ تحمیلی با تلاش مردم و رزمندگان اعزامی از شهرهای مختلف ایران به مناطق جنگی سپری شد و مدافعان انقلاب اسلامی توانستند پیشروی دشمن در داخل خاک ایران را سد و متوقف نمایند.

با عزل بنی صدر از مقام فرماندهی کل قوا، سلسله عملیات‌های بزرگ جمهوری اسلامی ایران با هدف بیرون راندن دشمن و آزاد سازی مناطق اشغالی در جبهه‌های خوزستان با عملیات خمینی روح خدا، فرمانده کل قوا کلید خورد، که از استان مرکزی رزمندگان شهر محلات افتخار حضور در این عملیات را داشتند.

در ادامه این روند اعزام‌های رزمندگان استان مرکزی از نظر استعداد و زمان اعزام، کمیت، سازمان و سرعت دچار تحول قابل توجهی شد، در این مقطع گروه‌ها و گردان‌های اعزامی از این استان در عملیات‌های محدود، نیمه گسترده و گسترده زیر حضور داشته‌اند:

۱. بانک اسناد مرکز حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه روح‌الله (نشر) استان مرکزی.

عملیات بازی دراز یک (۱۳۶۰/۰۲/۰۱):

(۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی مرحوم رحیم اسدی در جبهه غرب.

عملیات فرمانده گل قوا خمینی روح خدا (۱۳۶۰/۰۳/۲۱):

(۱) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید علی پورآقاسی.

عملیات روح الله خمینی کبیر (۱۳۶۰/۰۴/۱۱):

(۱) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسین شمسی به نوسود.

(۲) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید مصیب داشخانه.

عملیات فامن الائمه (۱۳۶۰/۰۷/۰۵):

(۱) گروه اعزامی از محلات و آشتیان با فرماندهی برادر قاسم رحمتی به جبهه جنوب.

(۲) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسن آندی.

عملیات طریق القدس (۱۳۶۰/۰۹/۰۸):

(۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی برادر کریم آنجفی.

(۲) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید بهرام شیخی - (تاسیس گردان روح الله (رضی الله عنه)).

(۳) گروه اعزامی از محلات، دلجان و نراق با فرماندهی شهید سید ابراهیم رضوی.

(۴) گروه اعزامی از ساوه با فرماندهی شهید سلیمان دلاور.

(۵) رزمندگان اعزامی از آشتیان و تفرش.

عملیات مطلع الفجر (۱۳۶۰/۰۹/۲۰):

(۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید ناصر بختیاری جبهه غرب - تاسیس گردان امام حسن مجتبی (علیه السلام).

(۲) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید داود هادی زاده.

(۳) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید سیاوش امیری.

(۴) گروه اعزامی از ساوه با فرماندهی برادر عباس آزاد.

(۵) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید داود گلپایگانی.

عملیات محمد رسول الله (ﷺ) (۱۳۶۰/۱۰/۱۲):

(۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید نیاز علی طالبی (مریوان).

(۲) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی برادر علیرضا محمدی (مریوان).

۱. لازم به ذکر است که تا زمان پذیرش قطعنامه، کلیه نیروهای رزمندگان شهرهای: شازند، خنداب، فراهان و کمیجان در گردانها و عملیاتها به همراه نیروهای اعزامی از شهر اراک سازماندهی شده و خود، گردان مستقلی نداشتند پس از تاسیس لشکر ۷۱ روح الله (رضی الله عنه)، گردان ثارالله به نیروهای رزمندگان اعزامی از شازند اختصاص یافت و سه شهر دیگر کماکان در گردانهای قبلی سازمان یافتند لذا در کل متن، عبارت گروه یا گردان اعزامی از اراک شامل: رزمندگان اعزامی از چهار شهر مذکور نیز می باشد. این شرح در مورد شهرهای زرنده، تفرش و آشتیان نسبت به شهر ساوه و شهر نراق نسبت به دلجان صادق است.

عملیات مولای متقیان (علیه السلام) (۱۳۶۰/۱۲/۰۱):

- ۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی برادر علی اکبر صالحی جبهه جنوب (تنگه جزایه).
- ۲) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید محمدحسین ساعدی و سید علی شریفی جبهه جنوب (تنگه جزایه).

عملیات ام الحسین (علیه السلام) (۱۳۶۰/۱۲/۲۴):

- ۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید فضل الله سرلک جبهه جنوب - طراح.

عملیات فتح المبین (علیه السلام) (۱۳۶۱/۰۱/۰۱):

- ۱) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی شهید رحیم آنجنفی جبهه جنوب - تحت امر تیپ ۸ نجف اشرف.
 - ۲) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی برادر جمشید مرادی جبهه جنوب - تحت امر تیپ ۴۶ فجر.
 - ۳) گروه اعزامی از اراک با فرماندهی برادر محسن فرخی جبهه جنوب - تحت امر تیپ ۲۷ محمد رسول الله (صلی الله علیه و آله).
 - ۴) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید حسن یارمحمدی - تحت امر تیپ ۱۷ علی بن ابی طالب (علیه السلام).
 - ۵) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید سیدعلی شریفی - تحت امر تیپ ۱۴ امام حسین (علیه السلام).
 - ۶) گروه اعزامی از ساوه با فرماندهی برادر مظفی جراحی - تیپ ۷ ولیعصر.
 - ۷) رزمندگان اعزامی از آشتیان و تفرش تیپ ۲۷ محمد رسول الله (صلی الله علیه و آله).
- در این مرحله از جنگ تحمیلی غیر از گروه‌های فوق‌الاشاره، رزمندگان شهرهای محلات، دلجان، تفرش و..... نیز به صورت پراکنده به یگان‌های تازه تاسیس سپاه اعزام و افتخار حضور در عملیات‌های گوناگونی را داشته‌اند.

عملیات بیت المقدس (۱۳۶۱/۰۲/۱۰):

در چنین وضعیتی که مردم ایران، شیرینی فتح و پیروزی را سلسله‌وار تجربه می‌کردند، تمامی تلاش‌ها در جبهه جنوب برای آزادسازی خرمشهر (عملیات بیت المقدس) متمرکز گردیده بود. سپاه پاسداران استان مرکزی با جذب و آموزش و اعزام رزمندگان، موفق گردید با نیروهای خط شکن زمینه ساز عملیات آزادسازی خرمشهر باشد. گردان‌ها و گروه‌های اعزامی عبارتند از^۱:

- ۱) گردان امام علی (علیه السلام) با فرماندهی سید حسن مسئله گو اعزامی از ساوه (تیپ ۲۲ بدر).
- ۲) گردان امام حسن (علیه السلام) با فرماندهی شهید ناصر بختیاری اعزامی از اراک و شازند (تیپ ۲۲ بدر).
- ۳) گردان امام حسین (علیه السلام) با فرماندهی شهید رحیم آنجنفی اعزامی از اراک و شازند (تیپ ۲۲ بدر) - (تاسیس گردان امام حسین (علیه السلام) اراک).
- ۴) یک گروهان با فرماندهی شهید قاسم داوری اعزامی از اراک در گردان امام سجاد (علیه السلام) (تیپ ۲۲ بدر).
- ۵) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید فضل الله خراسانی گردان امام سجاد (علیه السلام) (تیپ ۲۲ بدر).

۱. بانک اسناد، مرکز حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه روح الله (نشر). استان مرکزی

- ۶) گردان جانبازان روح الله (رضی الله عنه) با فرماندهی شهید نیاز علی طالبی اعزامی از اراک و شازند (تیپ ۷ حضرت ولی عصر (عج)) .
- ۷) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید عبدالله خاکپور در گردان عمار (تیپ ۷ ولی عصر (عج)) .
- ۸) گروه اعزامی از محلات با فرماندهی شهید فضل الله خراسانی گردان امام سجاد تیپ ۲۲ بدر .
- ۹) گروهان اعزامی از اراک به فرماندهی برادر محسن فرخی (تیپ ۳۰ زرهی سپاه) .
- ۱۰) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید خلیل ملاطاهری مستقر در خط پدافندی محور کوت شیخ خرمشهر (سپاه خرمشهر) .
- ۱۱) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حاجی محمودی - تیپ ۷ ولی عصر (عج) .
- ۱۲) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی برادر ابوالقاسم محسنی - تیپ ۷ حضرت ولی عصر (عج) .
- ۱۳) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید احمد ساعدی - تیپ ۷ ولی عصر (عج) .
- ۱۴) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حمزه جعفری - تیپ ۲۲ بدر .
- ۱۵) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی برادر اصغر شکری - تیپ ۷ ولی عصر (عج) .
- ۱۶) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید محمدنبی شیخی - تیپ ۷ ولی عصر (عج) .
- ۱۷) گروه اعزامی از خمین با فرماندهی شهید سهراب عبدی - سپاه خرمشهر .
- ۱۸) رزمندگان اعزامی از شهرهای ، دلیجان، تفرش، آشتیان و نراق به صورت پراکنده (در تیپ‌های ۲۷ محمد رسول الله (ص) و ۲۵ کربلا) .

فتح خرمشهر حاصل فداکاری همه رزمندگان شرکت کننده به خصوص استقامت و ایثار حدود ۶۰۰۰ شهید و ۲۴۰۰۰ مجروح می‌باشد که از این تعداد ۲۷۲ شهید و ۵۵۰۰ مجروح از رزمندگان استان مرکزی بوده‌اند.

لازم به ذکر است که هم‌زمان با آغاز عملیات طریق القدس، گردان مهندسی رزمی قرارگاه کربلا نیز به همت مهندس عیسی براتی از رزمندگان اراک، در خوزستان تشکیل شد و موفق گردید در سلسله عملیات‌های آزاد سازی مناطق اشغالی حضور یافته و در ساخت و احداث مواضع، خاکریز، جاده، بیمارستان صحرائی و... رزمندگان را پشتیبانی نمایند.

در طی این دوران ستاد پشتیبانی و جذب کمک‌های مردمی همراه با جمعیت هلال احمر در شهرهای استان اقدام به جمع آوری هدایا و کمک‌های مردمی به جبهه‌های جنگ نموده و رزمندگان را در میادین نبرد تدارک و پشتیبانی می‌کردند.

ب- مقطع دوم:

عملکرد و استعداد نیروهای رزمی استان مرکزی در لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (علیه السلام) از عملیات رمضان تا پایان عملیات والفجر ۱۰ و آغاز به کار و تاسیس لشکر ۷۱ حضرت روح الله (تسلی) به ترتیب زیر می باشد:

عملیات رمضان (۱۳۶۱/۰۴/۲۴):

- ۱) گردان امام حسن (علیه السلام)^۱ اعزامی از شهرستانهای اراک و خمین با فرماندهی برادر عباس درمان.
- ۲) دوگروهان از گردان ثارالله (علیه السلام) اعزامی از شهرهای: اراک، خمین و محلات با فرماندهی برادر مهدی محب شاهدین.
- ۳) دوگروهان از گردان صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید میرزاعلی رستم خانی.
- ۴) گروهان ضد زره اعزامی از اراک با فرماندهی برادر حاج سید جوادی.
- ۵) گردان شهید ناصر بختیاری اعزامی از اراک با فرماندهی شهید علی اصغر فتاحی.^۲

عملیات محرم (۱۳۶۱/۰۸/۱۰):

- ۱) گردان محمد رسول الله (ص) اعزامی از شهرهای ساوه، محلات و دلیجان با فرماندهی برادر حسین انصاری.
- ۲) یک دسته به فرماندهی برادر مجید رضائی در گردان امام حسن (علیه السلام) با فرماندهی شهید علیمردانی.
- ۳) دو گروهان از گردان امام رضا (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید قامت بیات.
- ۴) گردان روح الله (تسلی) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید بهرام شیخی.

عملیات والفجر مقدماتی (۱۳۶۱/۱۱/۱۸):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک (تاسیس گردان) با فرماندهی برادر جمشید مرادی.
- ۲) گردان امام رضا (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی برادر علی محمدی.
- ۳) گردان امام هادی (علیه السلام) اعزامی از شهرهای ساوه، محلات، دلیجان با فرماندهی برادر سیدحسن مسئله گو.
- ۴) همچنین سه گردان اعزامی از اراک با فرماندهی برادر رضارحیمی به تیپ قمربنی هاشم (علیه السلام) مامور شد.
- ۵) گردان روح الله (تسلی) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسین ساعدی.

۱. ترتیب ذکر اسامی گردانهای رزمی در این کتاب، تنها تابع ترتیب اسامی مبارک معصومین (علیهم السلام) می باشد.
 ۲. پس از شهادت شهید ناصر بختیاری در مرحله سوم عملیات رمضان، به پاس رشادتهای این سردار با اخلاص، اولین گروه از نیروهای اعزامی و شرکت کننده در مرحله پنجم عملیات رمضان در گردانی به نام این سردار شهید، سازماندهی شدند.

عملیات والفجر ۳ (۱۳۶۲/۰۵/۰۷):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید علی اصغر فتاحی.
- ۲) گردان روح الله (رحمته) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسین ساعدی.

عملیات والفجر ۴ (۱۳۶۲/۰۴/۲۷):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید علی اصغر فتاحی.
- ۲) دو دسته از گردان موسی بن جعفر (علیه السلام) اعزامی از ساوه و اراک با فرماندهی شهید محمود اخلاقی.
- ۳) گروهان ضد زره امام رضا (علیه السلام) اعزامی از شهرهای مختلف استان با فرماندهی مجید تقی لو.
- ۴) گردان روح الله (رحمته) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسین ساعدی.

عملیات خیبر (۱۳۶۲/۱۲/۰۳):

- ۱) یک گروهان از گردان محمد (صلوات الله علیه) پاسداران طرح اعزام والعاصفات ۲ به فرماندهی برادر فرج الله فصیح رامندی.
- ۲) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از شهر اراک با فرماندهی شهید علی اصغر فتاحی.
- ۳) گردان امام کاظم (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید غلامرضا رجبی (طرح لیبک یا خمینی (رحمته)).
- ۴) گردان امام زمان (رحمته) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید کاوه نییری (طرح لیبک یا خمینی (رحمته)).
- ۵) گردان بقیه الله (رحمته) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید احمد حلیمی (طرح لیبک خمینی (رحمته)).
- ۶) گردان روح الله (رحمته) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید حسین ساعدی.

عملیات بدر (۱۳۶۳/۱۲/۱۹):

- ۱) یک گروهان از اراک با فرماندهی شهید خسرو رفیعی در گردان خط شکن حضرت محمد رسول الله (صلوات الله علیه).
- ۲) گردان امام حسن (علیه السلام) (کادر ۲ گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر بشیر روشنی.
- ۳) گروهان مستقل امام حسین (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر اسماعیل نادری.
- ۴) گردان ولی عصر (رحمته) اعزامی از ساوه با فرماندهی شهید مهدی ناصری (تاسیس گردان ولی عصر (رحمته) از شهرهای ساوه، محلات، دلیجان، تفرش و آشتیان) این گردان قبل از این متعلق به رزمندگان شهر زنجان بود.
- ۵) گردان روح الله (رحمته) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید بهرام شیخی.

عملیات عاشورای ۲ (۱۳۶۴/۰۵/۲۴):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) از اراک با فرماندهی برادر رضا رحیمی.

عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۱/۲۰):

- ۱) گردان امام حسن (علیه السلام) اعزامی از اراک (کادر ۲) با فرماندهی برادر بشیر روشنی.
- ۲) گردان امام حسین (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر اسماعیل نادری.
- ۳) گردان ولی عصر (علیه السلام) اعزامی از ساوه با فرماندهی شهید مهدی ناصری.
- ۴) گردان روح الله (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی شهید سیدعباس میرهادی.

عملیات سد رخنه دفاع متحرک عراق در منطقه پیچ انگیزه (۱۳۶۵/۰۲/۱۹):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر رضا رحیمی.
- ۲) گردان قمر بنی هاشم (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید محمود جهان پناه.
- ۳) گردان روح الله (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی مرحوم رمضانعلی افراخته.

عملیات کربلای یک (۱۳۶۵/۰۴/۱۰):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی شهید یعقوبعلی صیدی.
- ۲) گردان قمر بنی هاشم (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر بشیر روشنی.
- ۳) گردان ولی عصر (علیه السلام) اعزامی از ساوه با فرماندهی شهید ابراهیم یعقوبی.
- ۴) گردان روح الله (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی مرحوم رمضانعلی افراخته.

عملیات کربلای ۴ (۱۳۶۵/۱۰/۰۳):

از استان مرکزی در عملیات کربلای ۴ گردان‌های امام حسین (علیه السلام)، امام رضا (علیه السلام) و ولی عصر (علیه السلام)، و گردان روح الله (علیه السلام) و یک گروهان از گردان کوثر شرکت داشتند که در پایان عملیات، بیش از ۱۲۵ نفر از فرزندان این استان به فیض شهادت نائل آمدند. در این بین، نام شهیدان حجت الاسلام مجتبی اکبرزاده، مسئول عقیدتی لشکر ۱۷، سید عباس میرهادی، فرمانده دلاور گردان امام رضا (علیه السلام)، و شهیدان رضا جلالی، معاون گردان و فرمانده گروهان یکم گردان امام حسین (علیه السلام)، عزت الله مرادی، معاون گردان، حسین غیاث‌آبادی، فرمانده گروهان دوم و نصرالله راستگردانی، فرمانده گروهان سوم در تاریخ میهن عزیزمان ماندگار شد.^۱

عملیات کربلای ۵ (۱۳۶۵/۱۰/۱۹):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر محمد حسن میرزایی.

۱. زیارت با معرفت، ص ۴۵.

- ۲) گردان امام حسن (علیه السلام) (کادر ۲) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر بشیر روشنی.
 - ۳) گردان امام حسین (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر اسماعیل نادری.
 - ۴) گردان قمرینی هاشم (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر مهرداد اورنگ.
 - ۵) گردان امام رضا (علیه السلام) (کادر ۲) اعزامی از خمین با فرماندهی برادر سید محمد حسینی.
 - ۶) گردان جواد الائمه (علیه السلام) (کادر ۲) اعزامی از خمین با فرماندهی برادر ابراهیم رضایی.
 - ۷) گردان ولی عصر (علیه السلام) اعزامی از ساوه با فرماندهی شهید مهدی ناصری.
- همچنین در این عملیات، ستاد پشتیبانی جنگ جهاد استان مرکزی با استعداد دو گردان مهندسی رزمی (۶۰۰ نفر) با بکارگیری ۸۸ دستگاه ادوات و تجهیزات راه سازی نقش مهمی ایفا کرد.^۱

عملیات کربلای ۸ (۱۳۶۶/۰۱/۱۸):

- ۱) گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر محمد حسن میرزایی.

عملیات والفجر ۱۰ (۱۳۶۶/۱۲/۲۵):

- ۱) گردان امام حسن (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر بشیر روشنی.
- ۲) گردان امام حسین (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر محسن بیاتی.
- ۳) گردان قمرینی هاشم (علیه السلام) اعزامی از اراک با فرماندهی برادر رحمت الله فلاحی.
- ۴) گردان امام رضا (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی برادر علیرضا محمدی.
- ۵) گردان ولی عصر (علیه السلام) اعزامی از ساوه با فرماندهی برادر سید حسن مسئله گو.
- ۶) گردان روح الله (علیه السلام) اعزامی از خمین با فرماندهی برادر ابراهیم رضایی.

ج - مقطع سوم:

تاسیس لشکر ۷۱ حضرت روح الله (علیه السلام) - استان مرکزی:

در بهار سال ۱۳۶۷ بر اساس استراتژی گسترش سازمان رزمی سپاه، هنگامی که لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (علیه السلام) مشغول پدافند از مواضع خود در ارتفاعات ریشن و میرسور (شرق شهر سید صادق عراق) بود، دستور تاسیس لشکر روح الله (علیه السلام) از طرف فرماندهی کل سپاه ابلاغ و پشتیبانی از این لشکر به استان مرکزی واگذار گردید.

۱. زیارت با معرفت، ص ۴۹.

اولین ماموریت مستقل لشکر ۷۱، عملیات پدافند در منطقه عملیاتی والفجر ۱۰ و استقرار بر روی ارتفاعات ریشن و میرسور بود، این ماموریت، که از زمان پدافند در منطقه عملیات والفجر ۱۰ در دستور کار قرار گرفته بود، پس از آن نیز ادامه یافت.

در ۱۴ تیر ماه سال ۱۳۶۷ تدبیر فرماندهی جنگ بر آن شد که یگان‌های مستقر، از منطقه حلبچه عقب نشینی اختیاری کنند، از این رو تمامی یگان‌های مربوطه، طبق برنامه طراحی شده، بدون حادثه و تلفات از منطقه عقب نشینی کردند. متعاقب آن، لشکر ۷۱ روح الله (ع.ک) ماموریت پیدا کرد تا در کنترل عملیاتی قرارگاه قدس سپاه با سه گردان رزمی در منطقه دزلی استقرار یافته، تا بنا به دستور، بر روی ارتفاعات مسعود در دره شیلر عملیات کند. اردوگاه عقبه لشکر در منطقه اویس قرنی در شمال شرقی کرمانشاه (جاده پاوه) و موقعیت استقراری گردان‌های رزمی نیز در منطقه غازانچی در سه راهی پاوه - کرمانشاه - سنندج، بود.

در چنین وضعیتی، بنابر تشخیص فرماندهان، عملیات آفندی روی ارتفاعات مسعود لغو شد؛ زیرا ارتش بعثی عراق آماده تهاجم گسترده‌ای در جنوب کشور شده بود از این رو بخشی از توان رزمی لشکر ۷۱ عازم خوزستان مقر (انرژی اتمی) شد تا در مقابله احتمالی با متجاوزان بعثی مشارکت داشته باشد.^۱

عملیات مرصاد (۱۳۶۷/۰۵/۰۳):

سوم مرداد ماه ۱۳۶۷ قرارگاه نجف اشرف کرمانشاه، تمامی فرماندهان یگان‌های مستقر در منطقه رافر اخوانده، و خیر تهاجم منافقین از محور قصرشیرین را اعلام کرد. با توجه به نزدیک بودن عقبه لشکر ۷۱ در منطقه کرمانشاه، بدیهی بود که لشکر ۷۱ جزو اولین یگان‌هایی باشد که باید در کمترین زمان ممکن، وارد عمل شده و حمله منافقین را سرکوب نماید.

از این رو ساعت ۳ بعد از ظهر چهارم مرداد ماه، گردان علی بن ابی طالب (ع.ک) از موقعیت استقرار گردان‌ها در سه راه پاوه به سه راه اسلام آباد، هلی برد و یا دشمن درگیر می‌شود و متعاقب آن گردان‌های بعدی یکی پس از دیگری وارد عمل شدند. گردان‌های لشکر ۷۱ در این عملیات عبارت بودند از:^۲

۱. گردان علی بن ابی طالب (ع.ک) یا فرماندهی برادر اسماعیل شعبانی.

۱. مصاحبه با سرداران: احمد سلیم آبادی، رضا رحیمی، جواد صالحی و محسن کریمی.

۲. مصاحبه با سردار رضا رحیمی جانشین وقت لشکر ۷۱

۲. گردان یا زهرا (علیها السلام) با فرماندهی برادر علی قربانی.
۳. گردان امام حسین (علیه السلام) با فرماندهی برادر مهرداد اورنگ.
۴. گردان قمرینی هاشم (علیه السلام) با فرماندهی برادر رحمت الله فلاحی.
۵. گردان جواد الائمه (علیه السلام) با فرماندهی برادر علی محمدی.
۶. گردان ولی عصر (علیه السلام) با فرماندهی برادر ولی الله نائینی.
۷. گردان روح الله (علیه السلام) با فرماندهی برادر عین الله نریمانی.
۸. گردان عاشورا با فرماندهی برادر محمد شفیعی.

موفقیت جمهوری اسلامی در عملیات مرصاد با در نظر گرفتن شرایط بغرنج هفته‌های پایانی جنگ، مرهون عملکرد بی بدیل لشکر ۷۱ روح الله (علیه السلام) خصوصاً گردان علی بن ابی طالب (علیه السلام) در سرکوب و انهدام منافقین بود؛ گردانی که تمامی امور آن از دریافت ماموریت تا انهدام ماشین جنگی منافقین برعهده شهید سرافراز مدافع حرم اهل بیت (علیهم السلام)، عبدالله خسروی بود. البته این حقیقت، هرگز باعث کم‌رنگ شدن مجاهدت دیگر رزمندگان لشکر ۷۱ روح الله (علیه السلام) شامل: گردان‌ها و واحدهای صفی و ستادی نمی‌شود؛ زیرا آنها کراراً لیاقت، شجاعت، استقامت و ایثارگری خود را در صحنه‌های گوناگون میادین نبرد به اثبات رسانده‌اند.

پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و خاتمه جنگ تحمیلی لشکر ۷۱ روح الله (علیه السلام)، اقدامات عملیاتی زیر را با موفقیت انجام داد:

۱. عملیات پدافند سرزمینی در منطقه سرپل ذهاب ۱۳۶۹-۱۳۶۷.
۲. آمادگی درگیری با شیطان بزرگ آمریکا در خلیج فارس ۱۳۶۹.
۳. عملیات آفندی توکلت علی الله (جبل مروارید) انهدام منافقین مستقر در منطقه مرزی خانقین - کلار عراق ۱۳۷۰/۰۱/۱۳.
۴. عملیات پدافندی سرزمینی در منطقه مهاباد ۱۳۷۲.
۵. عملیات پدافندی سرزمینی در منطقه شمال غرب - ماکو - چالدران (سنگ‌های آذرین) ۱۳۸۹.

۱. برداشت آزاد از گزارش عملکرد لشکر ۷۱ روح الله (علیه السلام) (معاونت عملیات لشکر).

با شروع فتنه بزرگ داعش، سپاه روح الله (ع) استان مرکزی با تشکیل گردان‌های برون مرزی فاطمیون و فاتحین، رزمندگان مدافع حرم را در نوبت‌های متوالی به سوریه و عراق اعزام نموده که تاکنون، تعداد ۴۰ نفر شهید مدافع حرم از افغانستان و ایران تقدیم اسلام گردیده است.

۱۷- ستاد پشتیبانی و مهندسی رزمی، جنگ جهاد سازندگی استان مرکزی گردان مهندسی رزمی جهاد سازندگی:

پس از انقلاب اسلامی فرمان حضرت امام خمینی (ع) مبنی بر تشکیل جهاد سازندگی در حقیقت ایجاد یادگاری ماندگار بود که خدمات ارزشمندی را در محرومیت زدایی و امداد رسانی به مردم و مناطق محروم به همراه داشت. در جریان مقابله و دفع تهاجم ارتش بعثی عراق به ایران، نهاد گره‌گشای جهاد سازندگی که از قابلیت انعطاف خارق العاده‌ای برخوردار بود ستاد پشتیبانی جنگ جهاد را تاسیس نمود.

جهادگران استان مرکزی که مدتی قبل از آغاز جنگ تحمیلی در منطقه سوسنگرد و بستان حضور یافته و به سیل زدگان منطقه دشت آزادگان امداد رسانی می‌کردند، ستاد پشتیبانی جنگ جهاد استان مرکزی را با مسئولیت برادر کریم غلامی تشکیل داده و جهت اجرای ماموریت رزمی خود عازم سوسنگرد شدند.

مهم‌ترین اقدامات ستاد پشتیبانی جنگ جهاد استان مرکزی عبارت است از:

- ۱- احداث کارخانه یخ با قابلیت ۳۰ تا ۴۰ تن یخ در روز در سوسنگرد.
- ۲- تامین آب سالم آشامیدنی و تولید یخ در سوسنگرد.
- ۳- راه اندازی یک واحد نانواپی در شهر سوسنگرد.
- ۴- تاسیس کارگاه ساخت صندوق نگهداری یخ و تانکر آب.
- ۵- راه اندازی دو واحد حمام عمومی در سوسنگرد.
- ۶- ساخت کیوسک و کانکس برای احداث حمام و توالت صحرائی.
- ۷- ایجاد مرکز آموزش و تعمیرگاه (ویژه تویوتا) و اجرای طرح‌های تحقیقاتی.
- ۸- جذب و ارسال هدایا و کمک‌های مردمی به جبهه.
- ۹- حضور در عملیات امام مهدی (ع) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۰- حضور در عملیات فرمانده کل قوا خمینی (ع) روح خدا (دار خوئین) در قالب یک گروهان مهندسی.

- ۱۱- حضور در عملیات طریق القدس (بستان) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۲- حضور در عملیات بیت المقدس (غرب کارون) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۳- حضور در عملیات محرم (دشت عباس) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۴- حضور در عملیات والفجر مقدماتی (فکه) در قالب دو گروهان مهندسی.
- ۱۵- حضور در عملیات قائم آل محمد (عجل الله فرجه) (کردستان) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۶- حضور در عملیات خیر (جزایر مجنون) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۷- حضور در عملیات بدر (شرق دجله) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۱۸- حضور در عملیات والفجر ۸ (فاو) در قالب یک گردان مهندسی.
- ۱۹- حضور در عملیات والفجر ۹ (کردستان) در قالب یک گروهان.
- ۲۰- حضور در عملیات کربلای ۴ (شلمچه) در قالب یک گردان مهندسی.
- ۲۱- حضور در عملیات کربلای ۵ (شلمچه) در قالب دو گردان مهندسی.
- ۲۲- حضور در عملیات نصر ۱ در قالب دو گروهان مهندسی.
- ۲۳- حضور در عملیات والفجر ۱۰ (حلیجه) در قالب یک گروهان مهندسی.
- ۲۴- حضور در عملیات بیت المقدس ۵ (کردستان) در قالب یک گروهان مهندسی.

حاصل تلاش ایثارگران جهاد سازندگی استان مرکزی، افتخار حضور در عملیات‌ها برای سربلندی ایران اسلامی و خدمت به مردم محروم کردستان و تالیف قلوب آنانی است که قرن‌ها در محرومیت به سر برده بودند و همچنین بیش از دو سال خدمت بعد از جنگ که با تقدیم ۷۸ شهید و ۲۳۶ نفر مجروح و جانباز، دین خود را به میهن اسلامی ادا کردند.^۱ شهید حاج محمدصادق بابایی شهید شاخص جهاد سازندگی است که بعد از یکسال خدمت در آموزش و پرورش به جهاد رفته در آنجا مشغول خدمت به مردم محروم و امت حزب الله و پیرو خط امام (تسلی) شد بعد از مدتی به ستاد پشتیبانی جهاد رفته و کارهایی را که به عهده‌اش گذارده بودند به نحو احسن به انجام رسانید. بعد از دو سال از طرف ستاد پشتیبانی به سنج رفت و تا زمان شهادت، سال ۱۳۶۶ در آنجا خدمت می‌کرد.

۱. برداشت آزاد از کتاب روایت ایثار.

۱۸ - گردان پدافند هوایی فجر سپاه اراک:

پس از عملیات بزرگ خیبر و ناکامی صدام در باز پس گیری جزایر مجنون نیروی هوایی عراق که از بمباران شیمیایی مناطق درگیری و عقبه نیروهای ایرانی نتیجه چندانى را بدست نیاورده بود، در اقدامی غافلگیرانه شروع به بمباران شهرها نمود که این مقطع زمانی از جنگ تحمیلی به (جنگ شهرها) شهرت یافت.

استان مرکزی به واسطه وجود کارخانه‌های متعدد صنعتی فعال در پشتیبانی از جنگ مورد توجه دشمن قرار گرفت و بدین ترتیب اولین حمله هوایی صدام به استان مرکزی در تاریخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۱ در ساعت ۲:۳۰ بامداد با شلیک ۲ فروند موشک هوا به زمین در ناحیه جنوب شرقی و محدوده خارج از شهر اراک صورت گرفت از این به بعد شهر اراک و مراکز صنعتی استان، در فهرست اهداف بمباران خلبانان عراقی قرار گرفت و تا فروردین سال ۱۳۶۷ در مجموع ۲۷ نوبت بمباران صورت گرفت. شرح مختصری از این بمباران‌ها در جدول ذیل گزارش می‌گردد:

ردیف	پمیلاران	تاریخ
۱	جنوب شرق اراک	۱۳۶۳/۱۲/۲۱
۲	مناطق مسکونی اراک	۱۳۶۳/۱۲/۲۳
۳	روستای حسین آباد	۱۳۶۳/۱۲/۲۵
۴	مناطق مسکونی اراک - محله داوران	۱۳۶۳/۱۲/۲۷
۵	محله چشمه موشک اراک	۱۳۶۴/۰۱/۰۱
۶	بمباران کارخانه ها	۱۳۶۵/۰۵/۰۵
۷	کارخانه‌های آذرآب هپکو آلومرول اراک	۱۳۶۵/۰۷/۰۳
۸	کوی قنات اراک	۱۳۶۵/۰۷/۱۵
۹	نیروگاه انجیرک	۱۳۶۵/۰۹/۱۷
۱۰	مناطق مسکونی اراک	۱۳۶۵/۱۰/۰۱
۱۱	منطقه قنات ناصری	۱۳۶۵/۱۰/۰۱
۱۲	خیابان جنت اراک	۱۳۶۵/۱۰/۲۲
۱۳	راه آهن اراک	۱۳۶۵/۱۰/۲۶
۱۴	شهرستان خمین	۱۳۶۵/۱۱/۰۷
۱۵	شهرستان خمین	۱۳۶۵/۱۱/۰۸
۱۶	مناطق مسکونی اراک	۱۳۶۵/۱۱/۱۰
۱۷	آشتیان و تفرش	۱۳۶۵/۱۱/۱۳
۱۸	کارخانه آلومینیوم	۱۳۶۶/۰۵/۳۰
۱۹	پست برق انجیرک- هپکو	۱۳۶۶/۰۶/۱۱
۲۰	کارخانه‌های آذرآب و هپکو	۱۳۶۶/۰۶/۱۸
۲۱	شهرستان خمین	۱۳۶۶/۰۷/۱۵
۲۲	روستای حاجی آباد و کارخانه آذرآب	۱۳۶۶/۱۲/۱۶
۲۳	کوهستان‌های اطراف اراک	۱۳۶۶/۱۲/۱۷
۲۴	کارخانه آذرآب اراک	۱۳۶۶/۱۲/۲۰
۲۵	شهرستان خمین	۱۳۶۶/۱۲/۲۵
۲۶	شهرستان شازند	۱۳۶۶/۱۲/۲۵
۲۷	مناطق مسکونی اطراف راه آهن اراک	۱۳۶۶/۱۲/۲۹

در چنین شرایطی، کمبود جنگ افزار پدافند هوایی در سطح استان، جرات دشمن را برای تهاجم صد چندان کرده بود. یگان‌های پدافند ضد هوائی استان با تجهیزات دفاعی شامل: ۲ قبضه توپ ۱۴/۵ میلیمتری سپاه و پدافند هوایی ارتش هم با چندین قبضه توپ ۲۳ میلیمتری و یک قبضه توپ اورلیکن، با حملات هوایی دشمن مقابله می‌کردند. با توجه به حملات مکرر دشمن و پیگیری‌های استاندار وقت یک گروه پدافند هوایی در مورخ ۱۳۶۳/۰۹/۱۵ از پایگاه شکاری همدان به اراک مامور شد. سپاه پاسداران نیز با تشکیل گردانهای پدافند هوایی فجر در کلیه استان‌های کشور به اندازه وسع و توان خود ایفای نقش نمود.

گردان مستقل پدافند هوایی فجر سپاه پاسداران اراک با فرماندهی برادر پاسدار حمزه رحیمیان در نیمه دوم سال ۱۳۶۴ تشکیل و به سرعت، تجهیز شد و تنها جنگ افزار موجود خود را که تعدادی توپ ضد هوایی ۲۳ میلیمتری بود، به ترتیب زیر در سطح شهرهای استان مستقر نمود: اراک ۱۲ قبضه، ساوه ۶ قبضه، خمین ۲ قبضه، شازند ۱ قبضه، محلات ۲ قبضه، تفرش ۲ قبضه، آشتیان ۲ قبضه.

پاسگاه فرماندهی گردان، در ساختمان اداره غله سابق در حوالی میدان دارایی اراک، استقرار داشت و با سایت رادار پایگاه شکاری همدان بطور مستقیم در تماس بود و از آنجا اعلام وضعیت می‌گرفت. گروه پدافند هوایی استان که از پدافند سپاه و ارتش تشکیل شده بود، موفق شدند شش فروند هواپیمایی جنگنده دشمن را هدف قرار داده و سرنگون کند. که مهمترین آن هدف قرار دادن یک فروند میراژ ۲۰۰۰ بود که به نوبه خود در آن زمان اقدامی شگفت‌انگیز بود.^۱

۱۹- تاسیس لشکر مهندسی رزمی ۴۲ قدر:

پس از عملیات بدر (۱۳۶۳/۱۲/۱۹) تجارب بدست آمده، فرماندهان را برآن داشت تا گروه‌های مهندسی رزمی قرارگاه‌های چهارگانه و لشکرهای مهندسی رزمی قرارگاه کربلا (جنوب) تشکیل شود. در این بین لشکر مهندسی رزمی ۴۲ قدر با فرماندهی برادر محمدرضا عطار تشکیل و با در نظر گرفتن توانمندی‌های صنعتی و فنی تخصصی موجود در استان مرکزی، پشتیبانی همه جانبه این لشکر به سپاه استان مرکزی واگذار گردید.

۱. مصاحبه با برادر حمزه رحیمیان فرمانده گردان پدافند هوایی فجر سپاه اراک. تاریخچه گروه پدافند هوایی اراک - جناب سرهنگ عباس گودرزی نسب - بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان مرکزی.

هم‌زمان با آماده سازی منطقه ارون‌دکنار و خسرو آباد برای عملیات والفجر ۸ لشکر تازه تاسیس ۴۲ قدر شایستگی رزمی خود را در آماده سازی منطقه به اثبات رسانید. در نگاهی گذرا بر کارنامه لشکر مهندسی رزمی ۴۲ قدر اقدامات زیر مشاهده می‌شود.^۱

عملیات والفجر ۸:

الف: قبل از عملیات:

- ۱- احداث جاده خسروآباد تا ساحل ارون‌د رود.
- ۲- احداث جاده‌های دسترسی فرعی.
- ۳- احداث خاکریز.
- ۴- احداث موضع توپخانه در حاشیه جاده خسروآباد.
- ۵- احداث آشپخانه و سکوی شلیک موشک.
- ۶- احداث جاده‌های دسترسی به نه‌های منشعب از ارون‌د رود.
- ۷- ساخت زاغه‌های مهمات برای توپخانه‌ها.
- ۸- طراحی و ساخت چندین قرارگاه فرماندهی.
- ۹- طراحی و ساخت اورژانس پشت خط در منطقه فاو.

ب: حین عملیات:

- ۱- ساخت اسکله در ساحل ارون‌د رود.
- ۲- انتقال ماشین آلات راهسازی و دستگاه‌های مهندسی به منطقه فاو.
- ۴- نصب پل خبیری روی ارون‌د رود.
- ۵- انتقال نیروهای رزمی و امکانات رزمی یگان‌ها به منطقه فاو.
- ۶- احداث و بازسازی جاده‌های دسترسی در منطقه فاو.
- ۷- نصب پل با تناژ بالا روی ارون‌د رود.
- ۸- نصب چندین پل خبیری بر روی رودخانه‌های کارون و بهمنشیر.

۱. مصاحبه با سردار محمدرضا عطار، فرمانده وقت لشکر ۴۲ قدر و حسن صادقی، رئیس ستاد وقت لشکر ۴۲ قدر.

ج: بعد از عملیات:

۱- طراحی و ساخت بیمارستان بزرگ فاطمه الزهرا (علیها السلام) در فاو.

۲- پاکسازی میادین مین در خطوط منطقه فاو.

عملیات کربلای ۳

ساخت اسکله و نصب پل در دهانه خور عبدالله در مرز مشترک عراق - کویت جهت عملیات کربلای ۳ (حمله به سکوهاى البکر والامیه).

عملیات کربلای ۴

۱- نصب پل خیبری ۲ روی رودخانه بهمنشیر در سه نقطه (ایستگاه ۷ و ۱۲ و ابوشانک).

۲- هم‌زمان با آمادگی برای عملیات کربلای ۴ گردان عملیات خاکی به منطقه هزار قله کردستان (بانه) جهت احداث جاده مواصلاتی و عریض کردن جاده‌های قبلی برای آمادگی جهت عملیات فتح ۲ اعزام گردید.

۳- اعزام گردان عملیات خاکی به منطقه بستان (چزابه) جهت احداث دژ - جاده و خاکریز ترکش گیر.

۴- احداث پل لوله‌ای (حضرت زینب (علیها السلام)) روی رودخانه کارون (در محل قبلی پل مارد) برای سهولت در ارتباط بین جاده‌های اهواز - آبادان و اهواز - خرمشهر.

۵- اعزام گردان تخریب به منطقه مهران جهت پاکسازی میادین مین.

۶- آمادگی جهت نصب پل خیبری در محل تقاطع خط شلمچه و نهرخین که انجام نشد.

عملیات کربلای ۵

۱- احداث خاکریز دو جداره در خطوط دفاعی خصوصاً در حاشیه کانال پرورش ماهی.

۲- پله‌ای کردن دژ کانال پرورش ماهی به منظور سهولت در استقرار نیروهای خودی.

۳- احداث جاده در مسیر آب گرفتگی شلمچه به منظور سهولت ارتباط نیروهای عقبه با خطوط مناطق آزاد شده.

۴- احداث پل در محدوده پاسگاه کوت سواری.

۵- احداث جاده‌های موازی و متقاطع در مسیر منطقه پنج ضلعی به خطوط مقدم.

۶- پاکسازی میادین مین و موانع در مناطق آزاد شده.

در خلال عملیات بزرگ و افتخار آفرین کربلای ۵ در یک روز و یک لحظه چند تن از فرماندهان لشکر به شهادت

رسیدند: شهیدان سید احمد حسینی (قائم مقام لشکر)، یدالله صبور (مسئول محور)، احمد جوانبخش (مسئول طرح عملیات

لشکر)، مصطفی مرادی (مسئول لجستیک)، سید احمد میرصادقی (جانشین واحد عقیدتی)، مجید مقیمی (مسئول واحد بهداری).

عملیات والفجر ۱۰

- ۱- نصب پل بیلی روی رودخانه سیروان.
- ۲- نصب پل فجر روی رودخانه سیروان.
- ۳- نصب پل بی ام پی (B.M.P.) روی رودخانه سیروان.
- ۴- طراحی و ساخت اورژانس صحرائی.
- ۵- طراحی و ساخت چندین قرارگاه فرماندهی.
- ۶- احداث خاکریز ترکش گیر در حاشیه جاده بیاره - حلبچه.
- ۷- نصب پل در رودخانه‌های منتهی به دریاچه دریندیخان عراق.
- ۸- دفن اجساد و احشام تلف شده ناشی از بمباران شیمیایی ارتش بعثی عراق در حلبچه.
- ۹- احداث جاده‌های مواصلاتی از عقبه تا خطوط پدافندی.
- ۱۰- تشکیل و سازماندهی دو گردان پیاده و یک گردان ادوات پدافند در خط حلبچه.

عملیات بیت المقدس ۷:

- ۱- مقابله با تک تهاجم عراق در منطقه شلمچه.
 - ۲- همراهی با یگان‌های عملیاتی به منظور عقب راندن دشمن.
 - ۳- احداث خاکریزهای جدید و مناسب جهت استقرار نیروهای عمل کننده.
 - ۴- تشکیل دو گردان رزمی با عناوین مقدس امام حسین (علیه السلام) و حضرت ابوالفضل العباس (علیه السلام).
- بعد از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و آتش بس:

- ۱- تعمیر جاده‌های مواصلاتی.
- ۲- احداث کانال عریض انتقال آب در منطقه حسینییه تا رودخانه کارون به عنوان کانال شهید ادب.
- ۳- سازماندهی، اعزام و استقرار یک گردان پیاده در منطقه شمال غرب.
- ۴- پاکسازی میادین مین در مناطق مختلف جنگی.

۲۰- نیروی انتظامی:

(کمیته انقلاب اسلامی، شهربانی و ژاندارمری جمهوری اسلامی)

در فروردین سال ۱۳۷۰ پیرو طرح وزارت کشور و تصویب مجلس شورای اسلامی و تایید شورای نگهبان، ژاندارمری، شهربانی و کمیته انقلاب اسلامی در یکدیگر ادغام شده و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی تاسیس گردید که با نام اختصاری (ناجا) شناخته می‌شود. رزمندگان نیروی انتظامی در غائله کردستان و در دوران جنگ تحمیلی مانند سایر یگان‌های نظامی نهایت تلاش و مجاهدت خود را در پاسداری از انقلاب اسلامی و حکومت جمهوری اسلامی به منصفه ظهور رساندند، در آن سال‌ها کمیته انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۲ با تاسیس تیپ موسی بن جعفر (علیه السلام) به فرماندهی برادر سید مجتبی عبداللهی و تیپ قوامین به فرماندهی برادر محمد جاپلغی در سال ۱۳۶۴ نیروهای داوطلب کمیته‌های انقلاب اسلامی را به جبهه اعزام می‌نمودند. همچنین شهربانی با تاسیس تیپ ایثار در سال ۱۳۶۳ رزمندگان پلیس در سراسر کشور را به جبهه اعزام می‌کردند. در این وضعیت، ژاندارمری کشور در حال انجام مأموریت ذاتی خود یعنی مرزبانی از سرحدات ایران اسلامی بود. سال ۱۳۶۵ دو تیپ: موسی بن جعفر (علیه السلام) و قوامین درهم ادغام شده و لشکر ۲۸ روح الله (تسلی) با فرماندهی برادر سید مجتبی عبداللهی تاسیس گردید تا به طور منسجم تری مأموریت‌های آفندی و پدافندی را اجرا نماید.^۱

در سال‌های دفاع مقدس، رزمندگان کمیته انقلاب اسلامی و شهربانی و ژاندارمری استان مرکزی با اعزام به یگان‌های فوق الذکر، ادای تکلیف نموده و دین خود را به اسلام، کشور و مردم ایفا نمودند. تقدیم ۲۴۱ نفر شهید به اسلام و ایران درخشان‌ترین برگ کارنامه نیروی انتظامی استان مرکزی می‌باشد.^۲

۲۱- رزمندگان و ایثارگران ارومیه اراک:

شورای خلیفه گری ارومیه اراک با حضور در صحنه، ضمن کمک‌رسانی به جنگ زدگان جنگ تحمیلی با ستاد پشتیبانی جنگ نیز همکاری فعال داشتند. مهمترین اقدامات آنها عبارت است از:

۱- جمع آوری و واریز کمک‌های نقدی ارومیه به حساب شماره (۴۹۹) نزد بانک صادرات بنام شورای خلیفه گری ارومیه و تحویل به مراکز ذی ربط.

۲- اهدای خون که یکی از حرکت‌های زیبای ارومیه در طول دفاع مقدس بود.

۱. برگرفته از سایت دفاع پرس. (www.defapress.ir).

۲. برداشت آزاد از کتاب یادمان شهدای فرماندهی انتظامی استان مرکزی.

۳- حضور فعال جوانان رزمنده ارمنی برای دفاع از تمامیت ارضی کشور و یاری رساندن به برادران مسلمان خود در جبهه‌های نبرد.

۴- اعزام تیم‌های فنی مهندسی به منظور تعمیر و راه اندازی خودروهای سنگین، ماشین آلات زرهی تانک و نفربر و خودروهای نظامی.

۵- اعزام تیم‌های تخصصی برق، مخایرات و...

۶- تقدیم شهدای گرانقدر از جامعه ارامنه در دفاع از کشور و نظام اسلامی. اسامی شهدا عبارتند از:

شهیدان والامقام: یوریک سرداریان، هنریک‌ها رتونیان، گالوست بابومیان، همایاک محمودیان.^۱

۲۲- ادارات و سازمان‌های دولتی:^۲

در دوران دفاع مقدس ادارات و سازمان‌های تشکیلات کشوری علاوه بر اعزام نیروی رزمنده به جبهه‌های نبرد حق علیه باطل، با اهدا کمک‌های نقدی و غیر نقدی خود رزمندگان اسلام را یاری می‌رساندند. همچنین اقدامات دیگری را در گرم نگه داشتن جبهه‌های جنگ ارائه می‌دادند که اهم آن عبارتند از:

۱- استانداری استان مرکزی:

- تشکیل دفتر امور جنگ.
- تشکیل ستاد بحران به منظور ایجاد آمادگی در مواقع بمباران هوایی.
- مشارکت فعال در ساخت پادگان شهید زین الدین (شهرک بدر).
- تشکیل نهاد تبلیغات جنگ.

۲- فرمانداری‌ها و بخشداری‌ها:

- همکاری و مشارکت فعال با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
- تلاش در جهت جذب کمک‌های مردی و اعزام‌های نیرو به جبهه.

۳- جمعیت هلال احمر:

- تشکیل دوره‌های آموزشی امدادگری ویژه.
- تهیه و اعزام ماشین آلات سنگین به جبهه.

۱. برداشت آزاد از کتاب گل مریم.

۲. بانک اطلاعات و اسناد بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان مرکزی.

- تشکیل و ساماندهی کاروان کمک‌های مردمی اهدایی به جبهه.
- ایجاد آمادگی به منظور امداد رسانی به مناطق و محله‌های بمباران شده.
- اعزام نیروهای فنی و تخصصی به مناطق جنگی.

۴- اداره بهداشت و درمان:

- راه اندازی نقاهتگاه جهت بستری نمودن مجروحین جنگی.
- اعزام نیروی پزشکی و پرستار به جبهه.
- ایجاد آمادگی لازم در بیمارستان‌های شهرهای استان قبل از شروع عملیات‌های بزرگ.
- اعزام آمبولانس با تجهیزات به اورژانس‌های پشت جبهه.

۵- آتش نشانی:

- ایجاد آمادگی لازم جهت عملیات امداد و نجات در مواقع بمباران.

۶- دفتر امور مهاجران جنگ تحمیلی:

- اسکان هموطنان جنگ زده که از شهرهای مرزی مهاجرت کرده بودند.
- پیگیری و تعیین مستمری و دفترچه بسیج اقتصادی ارزاق عمومی.
- ساماندهی امور محصلین و ...
- تلاش در جهت اشتغال سرپرست خانواده‌ها.

۷- اداره پست و تلگراف:

- ارسال و مراسلات نامه‌های رزمندگان به خانواده‌ها و بالعکس در طول دوران دفاع مقدس به صورت صلواتی.
- تعیین و کدگذاری مناطق جنگی به منظور رعایت موارد امنیتی جبهه‌ها.
- تهیه پاکت نامه مخصوص بدون نیاز به تمبر.

۸- ناحیه راه آهن:^۱

- تلاش در خور تحسین در خصوص انتقال رزمندگان به جبهه‌های خوزستان.
- انتقال مجروحین و شهدای جبهه‌های جنوب به پشت جبهه.

۱. برگرفته از کتاب سند افتخار.

- تعمیر و بازسازی مسجد ایستگاه خرمشهر.
- مشارکت در بازسازی ۱۲۰ کیلومتر خط راه آهن اهواز - خرمشهر.
- حمل و انتقال مهمات جنگی به منطقه جنگی.
- حمل و انتقال تانک و نفربر زرهی به منطقه جنگی.
- حمل ماشین آلات راه سازی به منطقه جنگی.
- حمل بارهای تدارکاتی مردمی به منطقه جنگی.

۹- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی:

- جذب و اعزام انواع خودروهای سبک و سنگین به جبهه.

۱۰- اداره کل آموزش و پرورش:

- مساعدت در اعزام دانش آموزان مقطع دبیرستان به جبهه.
- همکاری با یگان‌ها و پادگان‌ها در خصوص برگزاری کلاس‌های درسی فشرده و امتحانات در مقرهای جبهه با راه اندازی مجتمع‌های آموزشی خاص رزمندگان.
- جمع آوری و اهدای کمک‌های نقدی و غیر نقدی فرهنگیان و دانش آموزان به جبهه‌های جنگ.

۱۱- اداره کل راه و ترابری:

- اعزام ماشین آلات راه سازی به همراه راننده به جبهه.

۱۲- اداره کل ارشاد اسلامی:

- اهداء انواع کتاب‌های دعا، قرآن کریم، مفاتیح و نهج البلاغه به جبهه.
- اهداء تقویم جیبی به رزمندگان اسلام.
- اعزام اکیپ‌های مختلف سمعی و بصری به مناطق شهر و روستایی به منظور جذب منابع انسانی و مالی به جبهه‌ها.

۱۳- ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده (ستاد معین استان مرکزی):

- بازسازی و نوسازی ۲۳ روستای ویران شده حومه هویزه.
- مشارکت در نوسازی شهرهای هویزه و سوسنگرد.
- جذب و اعزام نیروهای فنی و تخصصی به منظور بازسازی و نوسازی شهرها و روستاهای جنگ زده.

۱۴- رادیو اراک:

نقش رسانه‌ای رادیو اراک در تهیه گزارش‌های خبری در طول سال‌های دفاع مقدس:

- حفظ و ارتقاء روحیه انقلابی و تهییج افکار حماسی در مردم.
- برقراری ارتباط رادیویی بین رزمندگان و خانواده‌ها.
- مصاحبه با خانواده معظم شهدا و ایثارگران.
- ایجاد همبستگی و وحدت.
- پخش آژیر خطر و اعلام وضعیت قرمز در حملات هوایی مزدوران بعثی.
- تبلیغ و اطلاع رسانی.
- ۱۲۹ مورد گزارش خبری و تصویری در ارتباط با تشییع پیکر مطهر شهدا، اعزام رزمندگان به جبهه، کاروان کمک‌های مردمی، رژه نیروهای مسلح، رزمایش‌های قبل از اعزام، سخنرانی‌های مرتبط با دفاع مقدس، بمباران‌ها و مصاحبه با رزمندگان و مردم در شهرهای مختلف استان و...

۲۳- کارخانه‌ها و کارگاه‌های صنعتی استان مرکزی در دفاع مقدس:^۲

پس از پیروزی انقلاب اسلامی تحریم‌های اقتصادی، صنعتی، بازرگانی و نظامی از جانب شیطان بزرگ آمریکا و هم پیمانانش در دستور کار قرار گرفته و اعمال شد، با شروع جنگ تحمیلی این تحریم‌ها جامع‌تر و شدت بیشتری گرفت. در چنین شرایطی واحدهای صنعتی به یاری رزمندگان آمده و در رفع برخی از نیازهای فنی همت گماشتند. ورود صنعتگران به جنگ، ابتکارات و اختراعات متعددی را نیز به همراه داشت. بعضی از کارخانه‌جاتی که در آن دوران ایفای نقش نموده‌اند عبارتند از: ماشین سازی، آذرآب، هپکو، واگن سازی پارس، آلومنیوم سازی، آونگان و... علاوه بر این بعضی از کارگاه‌های کوچک تراشکاری درون شهری نیز با قبول سفارشات نظامی اقدام به تراشکاری گلوله، خمپاره و نارنجک دستی می‌کردند.

۱- ماشینکاری گلوله خمپاره ۶۰ میلیمتری.

۲- طراحی و ساخت قالب و تولید خمپاره ۶۰ میلیمتری (تامپلا).

۳- تولید کامل گلوله خمپاره ۸۰ میلیمتری.

۴- ماشینکاری گلوله خمپاره ۱۲۰ میلیمتری.

۵- ماشینکاری و رنگ گلوله توپ ۱۲۲ میلیمتری.

۱. برگرفته از اطلس فرهنگ و ادب استان مرکزی - جلد دوم فرهنگ ایثار و شهادت.

۲. مجموعه پنج جلدی نقش شرکت صنایع آذرآب در دوران دفاع مقدس (به علت محرمانه بودن منتشر نشده است).

- ۶- تولید آداپتور موشک ۲۴۰.
- ۷- تولید نازل واگرا موشک ۲۴۰.
- ۸- آهنگری نازل همگرا موشک ۲۴۰.
- ۹- طراحی و ساخت پل بیلی (Billy) طرح انگلیسی.
- ۱۰- ساخت پل شناور طرح خیبر.
- ۱۱- ساخت پل شناور طرح بارج (فجر).
- ۱۲- تولید قطعات پل شناور طرح بی ام پی.
- ۱۳- تولید نیم کره‌های صدفی مین‌های دریایی.
- ۱۴- تولید تحقیقاتی گلوله توپ ۲۰۳ میلیمتری.
- ۱۵- تولید گوله خمپاره ۱۲۰ منور شامل کلاهک و بدنه.
- ۱۶- تولید نازل و آداپتور راکت.
- ۱۷- تولید تحقیقاتی قطعات گیربکس تانک تی ۷۲.
- ۱۸- ساخت قالب‌ها و تولید آزمایشی سرجنگی موشک ۲۴۰.
- ۱۹- ساخت قالب و ماشینکاری سرجنگی تفنگ ۱۰۶.
- ۲۰- ماشینکاری چرخنده‌های مینی کاتیوشا.
- ۲۱- ساخت و اجرای طرح بولدوزرهای شناور (طرح قورباغه) به همراه اجرای شنی‌های بلدوزر رمل رو.
- ۲۲- ساخت قالب قطعات آلومینیومی موشک تاو (طرح یا مهدی (عج)).
- ۲۳- تولید و تحویل ۴۵۰۰ تن شمش فولادی همچین ۲۰۰ تن شمش فولادی از جنس ۵۶۰.
- ۲۴- ریخته‌گری، آهنگری و ماشینکاری ۵۵ عدد لوله، ۶۰۰ تا ۱۲۰ سانتیمتری.
- ۲۵- ریخته‌گری، آهنگری و ماشینکاری ۲۰ عدد رینگ فولادی آلیاژی.
- ۲۶- ساخت کفشک بلدوزر.
- ۲۷- ساخت پل بیلی خودرو و نفر رو.
- ۲۸- ساخت پل خیبر طرح (۱، ۲، ۳).
- ۲۹- هلالی کردن تیر آهن جهت ساخت سنگر.
- ۳۰- طراحی و تولید گلوله توپ ۱۲۲ میلیمتری غنیمتی.
- ۳۱- ساخت لوله توپ ۱۲۲ میلیمتری.
- ۳۲- ساخت لوله توپ ۱۷۵ میلیمتری.
- ۳۳- طراحی و ساخت سرجنگی (کلاهک) موشک شهاب.

- ۳۴- ساخت قالب سوخت جامد موشک شهاب ۳.
- ۳۵- ساخت بدنه موشک صاعقه.
- ۳۶- ساخت بدنه زیردریایی.
- ۳۷- تعمیر و قطعه سازی برای هواپیمای اف ۵.
- ۳۸- ساخت قطعه برای هواپیمای سوخت رسان.
- ۳۹- تعمیر ملخ‌های هلیکوپتر.
- ۴۰- ساخت بدنه نفربر زرهی بی ام پی (B.M.P.).
- ۴۱- ساخت دستگاه چکاننده کاتیوشا.
- ۴۲- ساخت سوزن و قطعات کولاس توپ اورلیکن.
- ۴۳- ساخت ۲۰ دستگاه مین کوب قابل نصب روی بولدوزر.
- ۴۴- ساخت ۱۰ دستگاه قطعات سیستم سوخت گیری (شولدز) اف ۱۴ مشابه آمریکایی.
- ۴۵- ساخت یک دستگاه کامل کانال کن کپی شده از کانال کن روسی غنیمتی از عراق.
- ۴۶- طراحی و ساخت یک دستگاه واگنت با ماشین برقی ریلی مخصوص تخلیه خاک تونل.
- ۴۷- ساخت ۹۵۰۰ عدد کلاچ تانک روسی غنیمتی.
- ۴۸- طراحی و ساخت بلدوزر با ارتفاع ۱۲۰ سانتیمتر.
- ۴۹- ساخت یک دهانه ۱۳۰ متری پل تیر مرکب نصب در شهر صائین دژ آذربایجان غربی.
- ۵۰- طراحی و ساخت یک دستگاه پل ۶ متری تاشونده جهت عبور از کانال.
- ۵۱- ساخت تعداد ۱۰۰ عدد صفحه کلاچ تانک‌های T۵۵ و T۶۲ غنیمتی.
- ۵۲- ساخت تعداد ۲۰۰۰۰ عدد قلاب گوشواره در انواع مختلف جهت نصب پل بر روی اروند منطقه عملیاتی والفجر ۸.

- ۵۳- طراحی و ساخت یک دستگاه کانال کن شیت تراکتوری.
- ۵۴- ساخت ۵۰۰ عدد حباب نور شکن مخصوص نصب روی کمپرسی جهت حرکت در شب.
- ۵۵- ساخت ۳۰۰۰ عدد پین مخصوص پل شناور.
- ۵۶- ساخت ۱۴ عدد کمانه بلدوزر ۸۵ از روی نمونه خارجی.
- ۵۷- طراحی و ساخت ۳۰ عدد مقر قنناق خمپاره انداز ۱۲۰ میلیمتری.
- ۵۸- طراحی و ساخت یک دستگاه دکل مکانیکی مخابراتی به ارتفاع ۱۲ متر.
- ۵۹- ساخت ۲۵ دستگاه تیر بار آر پی جی (طرح صاعقه).
- ۶۰- ساخت و تولید ۱۰۰۰۰ عدد بیلچه تاشو انفرادی.

- ۶۱- ساخت ۱۵۰۰ عدد پین مخصوص پیل نوح نبی (علیه السلام).
- ۶۲- ساخت یک دستگاه بالابر وینچی (لوله ای) ۳۰ متری جهت دیده بانی.
- ۶۳- اجرای پروژه طرح شنی دار نمودن توپوتا جهت حرکت در مناطق رمل و باتلاق پنج دستگاه.
- ۶۴- ساخت یک دستگاه نهر کن قابل نصب در جلوی تانک جهت مین رویی.
- ۶۵- طراحی و ساخت کانال کن جهت خاک ریز زدن و کانال عبور رزمندگان.
- ۶۶- تولید قطعات یدکی توپ ۱۲۲ میلیمتری.
- ۶۷- طراحی و ساخت قالب‌های بتونی زین اسبی مخصوص سنگرهای دسته جمعی.
- ۶۸- طراحی و ساخت ۲۰۰۰ عدد کفشک شنی بلدوزر ۸۵ و ۱۵۵ مخصوص حرکت در مناطق باتلاق و رمل.
- ۶۹- طراحی و ساخت ۶۰ عدد سوزن کولاس توپ ضد هوایی از نوع دو شیاره و چهار شیاره.
- ۷۰- ساخت قالب الکتروود (مخصوص بدنه موشک).
- ۷۱- ساخت ۳۶ عدد پین نافی بلدوزر ۸۵.
- ۷۲- پخت و آنیل ۲۰۰۰۰ عدد کف پوکه کاتیوشا.
- ۷۳- طراحی و ساخت سنگرهای لوله‌ای مخصوص مناطق کردستان.
- ۷۴- طراحی و ساخت پیل آلومینیومی ۶ متری ۲۰ دستگاه.
- ۷۵- ساخت پنج دستگاه مخازن ۲ جداره مخصوص محلول‌های شیمیایی جهت بیمارستان‌های جنگ و جهاد.
- ۷۶- تحقیقات و ریختن نمونه‌های شمش‌های فولادی مخصوص به منظور زره پوش کردن ماشین آلات مهندسی رزمی.
- ۷۷- طراحی و ساخت نی کوب مشابه نی کوب غنیمتی در هورالعظیم.
- اولین شهیدان جنگ تحمیلی از شهرهای استان مرکزی^۱**

- ۱- اولین شهید شهر اراک، بسیجی شهید حسن عظیمی خیرآبادی - ۱۳۵۹/۰۷/۰۱ - سرپل ذهاب.
- ۲- اولین شهید شهر ساوه، ارتشی شهید علی اصغر آذری - ۱۳۵۹/۰۷/۰۵ - مهاباد.
- ۳- اولین شهید شهر خمین، سرباز شهید عبدالله غلامی - ۱۳۵۹/۰۸/۱۳ - آبادان.
- ۴- اولین شهید شهر شازند، پاسبان شهید سید مصطفی هاشمی - فرودگاه آبادان.
- ۵- اولین شهید شهر محلات، سرباز شهید غلامعلی محمد علیی - ۱۳۵۹/۰۷/۱۱ - پایگاه شکاری تبریز.
- ۶- اولین شهید شهر دلجان، سرباز شهید عباس ابراهیمی - ۱۳۵۹/۱۲/۰۹ - میمک.
- ۷- اولین شهید شهر تفرش، سرباز شهید ابراهیم باباعلی - ۱۳۶۰/۰۷/۲۱ - نوسود.

۱. مرکز اطلاعات و آمار بنیاد شهید و امور ایثارگران استان مرکزی.

- ۸- اولین شهید شهر آشتیان، سرباز شهید اسماعیل زلفعلی گل - ۱۳۵۹/۰۸/۱۶.
- ۹- اولین شهید شهر نراق، پاسدار شهید محمدعلی قجری - سنندج ۱۳۵۹/۰۲/۰۸.
- ۱۰- اولین شهید شهر فراهان، سرهنگ شهید منصور وطن پور-اهواز ۱۳۵۹/۰۷/۰۹.
- ۱۱- اولین شهید نیروی انتظامی، پاسبان شهید مسلم میرطیپی - ۱۳۵۹/۰۷/۲۱ - کارخانه نورد اهواز.
- ۱۲- اولین شهید لشکر ۷۱ روح الله (ع.ک)، پاسدار شهید علی گلابی - ۱۳۶۷/۰۴/۱۴ دزلی - مریوان.
- ۱۳- اولین شهید ترور، سید مجتبی حسینی ۱۳۵۹/۷/۱۹ خمین.
- ۱۴- اولین شهید بمباران، علی سلم آبادی فراهانی- ۱۳۶۳/۱۲/۲۷.

بخش سوم

مهم ترین نقاط یادمانی مناطق عملیاتی جنوب^۱

آبادان:

پس از پیروزی انقلاب اسلامی عوامل ضد انقلاب دست به اقدامات خرابکارانه متعددی در سطح شهر آبادان زدند که از جمله آن‌ها، انفجار بمب در محوطه پالایشگاه در ۲۳ خردادماه ۱۳۵۸، تخریب پل واقع در نهر محربی و نهر ابوالفضل در سوم دی‌ماه ۱۳۵۸ و انفجار چند لوله نفت و گاز در شمال آبادان در ۱۶ اسفندماه ۱۳۵۸ است. از همان ابتدا حجت‌الاسلام غلامحسین جمی (امام جمعه آبادان) و جمعی از مبارزین، کمیته انقلاب اسلامی را در آبادان تشکیل دادند و به مقابله با اقدامات خرابکارانه ضد انقلاب پرداختند.

آبادان از نخستین ساعات آغاز جنگ در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ با تهاجم هوایی دشمن روبرو شد و خساراتی به پالایشگاه آن وارد شد. در مهرماه ۱۳۵۹ آتش سنگین توپخانه دشمن از جنوب اروند رود در تمام منطقه خرمشهر و آبادان باریدن گرفت و به فرودگاه آبادان، تأسیسات نفتی و اسکله‌های شهر و حتی بیمارستان‌ها آسیب جدی وارد شد. در ۱۹ مهر دشمن، آبادان را به محاصره کامل خود در آورد با این حال حدود ده هزار نفر از ساکنین آبادان شجاعانه در شهر ماندند و آبادان را ترک نکردند.

با فرمان تاریخی حضرت امام خمینی (ره) مبنی بر شکست حصر آبادان، با تشکیل ستاد فرماندهی اروند در ماهشهر، سرهنگ حسنی سعدی به فرماندهی منطقه عملیات آبادان - خرمشهر منصوب شد. از طرفی نیروهایی که شامل نیروی زمینی ارتش، تکاوران نیروی دریایی، ژاندارمری، نیروی سپاه و بسیج مردمی بودند، در منطقه ماهشهر، دارخوین و آبادان مستقر شدند. دشمن که در اشغال چند روزه خوزستان ناکام مانده بود، تلاش بر اشغال خرمشهر و آبادان را تشدید کرد و تلاش نمود تا با عبور از بهمنشیر آبادان را اشغال کند، لذا در ساعات اولیه روز هشتم آبان توانست در کرانه شمالی بهمنشیر به سمت شرق پیشروی کرده و حدود پانزده کیلومتر از این کرانه را تحت کنترل خود درآورده و حلقه محاصره شهر را تکمیل کند. دشمن با عبور دادن بخشی از نیروهای خود از بهمنشیر در ۱۳۵۹/۸/۹ توانست برای اولین بار وارد جزیره آبادان شود که با اجرای عملیات کوی ذوالفقاری دوباره به عقب رانده شد.

۱. کلیه مطالب این بخش به غیر از مواردی که به منبع خاصی اشاره شده است، از سایت راهیان نور اقتباس شده است.